

Kako prilagoditi misne pjesme izražaju puka

Pjesme na misi (ulazna, iza poslanice, prikazna i pričesna) vrlo su prikladni dijelovi bogoslužja u kojima može sudjelovati okupljena zajednica vjernika. Ne samo kad se misa recitira, nego i kad se pjeva trebalo bi da čitav zbor vjernika bude sposoban na svoj način sudjelovati pjevajući misne pjesme.

U svoje je vrijeme o. Anselmo Canjuga uglazbio misne pjesme za čitavu crkvenu godinu. Svojim jednostavnim i ujedno bogatim glazbenim izražajem omogućio je pjevati misne pjesme i onima koji se nisu mogli služiti napjevima Grgurovog koral. Međutim, da bi puk mogao pjevati misne pjesme trebalo bi da i tekst i glazba budu prilagođeni njegovim mogućnostima izražaja. Takvoj obnovi misnih pjesama pristupio je o. Antun Martorell u Rimu. Od prve nedjelje ovogodišnje Korizme on sklada i tekst i napjeve za misne pjesme. Korisno je upoznati zamisao ove obnove i način kako se ostvaruje.

TEKSTOVI MISNIH PJESAMA

Dosadašnji tekstovi pjesama na misi vrlo često na način propovijedanja, povijesti ili na način kronike tumače nedjeljnu, odnosno blagdansku misu. Ovakav oblik teksta redovito je predug a kojiput i teško razumljiv. Radi toga mogu ga dobro odrecitirati ili otpjevati samo dobro uvježbani solisti ili zbor (schola cantorum). Da je ovakav oblik misnih pjesama neprikladan za puk, najbolje pokazuje dosadašnja praksa: misne pjesme pjevaju isključivo samo zbor, odnosno solisti, a ne može se ustvrditi niti da su dosadašnja nastojanja da puk recitira misne pjesme pokazala zadovoljavajuće rezultate.

Obnova tekstova misnih pjesama išla bi, dakle, za tim, da manji dio teksta u obliku pripjeva pripadne puku, veći dio teksta u obliku psalma pripadao bi zboru (solistima). Pripjev bi izražavao osjećaj bogoslužja dana, u obliku molitve, kajanja, zahvale, divljenja, klicanja i sl.; psalm bi tumačio misao bogoslužja u više kitica. Da bi psalmi jasnije izražavali misao bogoslužja dana, potrebno je izabrati odgovarajuće kitice, odnosno sastaviti prigodni tekst.

Usporedimo u slijedećem primjeru dosadašnji tekst misnih pjesama sa novopriredjenim:

Ulazna pjesma (4. nedjelje u Korizmi)

Dosadašnji tekst bogoslužja:

Veseli se Jeruzaleme!

Okupite se svi koji ga ljubite.

Radujte se u njegovu veselju

svi koji ste s nim bili žalosni.

Kličite od radosti i nasitite se svoje utjehe.

Ps. 121. Obradovao sam se kad mi rekoše:

»Idemo u dom Gospodnji«.

Slava Ocu . . .

Obnovljeni tekst bogoslužja:

Puk — pripjev:

Veseli se Jeruzaleme:

Skupi svoje sinove među svoje zidine

Pjevači — ps. 122. (1, 6, 8)

Obradovah se kad mi rekoše:

»Hajdemo u dom Gospodnji«.

Molite za mir Jeruzalemov!

Blago onima koji te ljube!

Radi braće i prijatelja svojih

klicat ću: »Mir tebi!«

Slava Ocu i Sinu i Duhu Svetomu:

komu bijaše, jest i bit će vjekovječna slava.

Prikazna pjesma (5. nedjelje poslije Uskrsa)

Dosadašnji tekst bogoslužja:

Blagoslivljajte, narodi, Gospodina našega

Boga

i navješćujte njegovu hvalu,
jer on je dao život mojoj duši
i nije dopustio da mi se spotakne noga.
Blagoslovljen Bog, koji nije odbio moje
molitve,
niti odvratio svoga milosrđa od mene,
aleluja.

Obnovljeni tekst bogoslužja:

Puk — pripjev:

Blagoslovljen bio Bog,

jer me je spasio i otkupio, aleluja.

4^a DOMENICA DI QUARESIMA
CANTO DI ENTRATA

Antifona
Spigliato e gioioso A.M.

mf Rol-le-gra-ti se-ru-sa-lim-me: rac-co-glii tuoi fi-gli nel-le tue mu-ra.

Salmo 121
Salmonia A.M.

1 Esul - tai quando mi dissero: gli - diamo alla casa del si - gnore!
2 Che - dele pace per Gerusa - lemme: sia si - cura chi ti a - ma.
3 Per a - mare dei fratelli e dei vi - ci - ni io di - rò: in te sia pace:
4 Sia gloria al Padre e al Figlio, allo Spirito Santo:

1 E ora stanno i nostri piedi alle tue porte se - ru - sa - lemme.
2 sia pace nelle tue mura, sic - ressa nei tuoi ba - lu - ardi.
3 Per la casa del Signore nostro Dio, io cerco il tuo bene.
4 a chi era, è, e sa - - - rà, nei secoli il si - gnore.

Biblijska pjesma A. Martorella

Pjevači — ps. 66. (8, 9, 16, 17, 20, 13)

Blagoslivljajte narodi Boga našega,

razglašujte hvalu njegovu!

Našoj je duši darovao život

i ne dade da nam posrne noga.

Dođite, počujte, koji se Boga bojite,

pripovjedite ču što učini duši mojoj!

Na svoja sam usta njega zvao,

jezikom ga hvalio.

Blagoslovljen Bog koji mi molitvu ne odbi,

naklonosti ne odvrati od mene!

S paljenicama ću u Dom tvoj ući,

zavjete ispuniti pred tobom.

Budi slava Svemogućem Ocu, Sinu Isusu Kristu

Gospodinu,

U Duhu Svetom, Ljubavi, po sve vijeke

vjekova. Amen.

Pričesna pjesma (na blagdan Duhova)

Dosadašnji tekst bogoslužja:

Ujedamput ču se buka s neba,
kao da puše silan vjetar, gdje su bili, aleluja.
I svi se napune Duh Svetoga
i stadoše veličati djela Božja, aleluja.

Obnovljeni tekst bogoslužja:

Puk — pripjev:

Božjem Duhu Ljubavi Svetoj,
vječne hvale i slave poji! 2)

Pjevači — ps. 67. (6, 7, 10, 11, 33, 34, 35)

Otac sirota, branitelj udovica,
Bog je u svom svetom šatoru.

Napuštene okući će Gospod,
sužnjima pružit sretnu slobodu.

Blagoslovljen dažd pustio si, Bože, na baštinu
svoju,

okrijepio je umornu.

Stado se tvoje nastani u njoj,

u dobroj, Bože, ti je srame siromahu.

Sva kraljevstva svijeta, pjevajte Bogu, slavite

Jahvu,

koji se vozi po nebu, po nebu iskonskom!

Čuj, glasom grmi, glasom svojim silnim:

»Priznajte silu Božju!«

Za novopriređeni tekst misnih pjesama potrebno je skladati nove napjeve. Napjevi treba da budu jednostavni — prikladni za pučko pjevanje, odnosno izražajne mogućnosti manjih zborova i solista. Osim toga napjevi treba da budu odraz osjećaja našeg doba, tako sastavljeni da se svide ljudima i ujedno da budu dostojni bogoslužnja. Ovo nikako ne znači zaniijekati

dosadašnju glazbenu predaju Crkve, nego, naprotiv, obogaćivati je.

U dosada priređenim misnim pjesmama o. Antun Martorell slijedi vlastiti glazbeni izražaj, služeći se dosadašnjim glazbenim elementima. (Samo jedanput je uzeo napjev Grgurovog korala — antifonu uskrsne jutarnje koja se pjeva poslije pričesti na misi uskrsnog bdijenja — i upotrijebio je kao pripjev prikazne pjesme na blagdan Uskrsa). Više pažnje posvećuje pripjevu. Izražajnost melodije nastoji doreći pratnjom koju povjerava sad instrumentu, sad zboru, odnosno instrumentu i zboru zajedno. Pratnja namijenjena samo instrumentu redovito je harmonijski i ritmički bogatija. Katkada se uz pratnju za orgulje (harmonij) nalaze i odgovarajući znakovi za pratnju gitarom. Psalam ima oblik melodijski razvijenog recitativa i s pripjevom sačinjava jednu cjelinu. Cijela skladba jest dijalog između pjevača i puka te tako izvedena, bilo sama za sebe bilo kao dio bogoslužja, dolazi do svog pravog izražaja. (Vidi n. prilog).

Ovo je, kako je zaključio i sam skladatelj, samo jedan pokušaj koji nastoji približiti puku misne pjesme. Tekstovi na općenitiji način izražavaju misao bogoslužja pa mogu poslužiti ne samo za jednu nego i više nedjelja istog liturgijskog razdoblja. Treba nadodati: vrijedan pokušaj koji može poslužiti kao ideja onima koji budu pripremali misne pjesme za obnovljeno bogoslužje mise.

VLADO ZAGORAC:

Pjevani dijelovi mise po novom obredu

Novi obred mise, što će započeti prvom nedjeljom Došašća, donosi neke promjene kod pjevanih dijelova mise. Zato će biti korisno da svi oni koji vode pjevanje u crkvi, na vrijeme dobro nauče novi obred. Osim bogoslužja riječi i bogoslužja euharistije obred sadrži skup uvodnih obreda a isto tako i zaključni obred.

A. Uvodni obredi obuhvaćaju: ulaznu pjesmu, počast oltaru, pozdrav zajednici, čin pokore, Gospodine, smiluj se, Slava Bogu na visini i molitvu.

Ulazna pjesma »otvara slavljenje, jača jedinstvo sabranih vjernika, uvodi njihove misli u tajnu liturgijskog vremena ili blagdana, te prati povorku svećenika sa službenicima« prema oltaru. Počinje kod ulaska povorke u crkvu, a može trajati sve dok svećenik stigne do oltara, dade počast oltaru i okadi ga te dođe do svog sjedišta.

Ulaznoj pjesmi vraćena je u novom obredu ona pastoralna uloga zbog koje je u povijesti i uvedena: da zajedničko pjevanje stvori i ojača u dušama učesnika svijest zajedništva i tako ih pripravi na slušanje riječi Božje. Naglasak je stavljen na zajedničko pjevanje, a što se tiče same pjesme omogućen je slobodan izbor: bilo antifona s psalom iz Graduala, bilo koja druga pjesma koja je prikladna za sveti čin euharistijskog slavlja, ili je u skladu s blagdanom, odnosno liturgijskim vremenom. Kod nas će za to izvrsno poslužiti pučke popijevke koje za to treba odabrati, a biskupske konferencije valja da odobre njihove tekstove. Time, konačno, naše hrvatske pučke popijevke postaju prave liturgijske pjesme koje će našu liturgiju učiniti narodu bližom i dražom.

Gospodine, smiluj se. Kad završi ulazna pjesma, te kad svećenik pozdravi sakupljenu zajednicu, uvede je kratko u liturgiju dana, te svi izvrše zajednički čin pokore, poslije svećenikova odrješenja pjeva se *Gospodine, smiluj se.* Ako je sam čin pokore već sadržavao ove zavize, a jedan takav način je predviđen, onda se oni ne pjevaju po drugi put.

Ovi su zazivi i što se tiče oblika preuređeni te se svaki redovito ponavlja samo dva puta. Ali je iz

opravdanih razloga dopušten i veći broj ponavljanja kao i kratki trop. Tako će kod nas moći ponovno biti uvedeni tropirani Kyrie iz Cithara octochorda, ako im se prepjevaju tekstovi. Već postoje u tome dvije mogućnosti: za vrijeme kroz godinu »Gospodine, Bože živi« iz Hrvatskog crkvenog kantuala str. 99, a za božićno vrijeme »Kirie eleison« iz istoga Kantuala str. 225. Ove prilike uvođenja hrvatskih pučkih popijevki, što nam je novi obred pruža, ne bismo smjeli propustiti.

Slava Bogu na visini. Poslije *Gospodine, smiluj se*, pjeva se izvan došašća i korizme »drevni i poštovanjima vrijedan himan« Slava Bogu na visini, »kojim Crkva, sabrana u Duhu Svetom, slavi i molj Boga Oca i Janje«. Nije naređeno da ga intonira svećenik, nego da od početka može pjevati sav skup vjernika, ili zbor naizmjenice s pukom, ili sam zbor.

Premda u novom Obredu mise nije ništa rečeno o mogućnosti zamjene ovog himna njegovom parafrazom iz pučkih popijevki, bilo bi posvema u pastoralnom duhu nove liturgije da naše biskupske konferencije odobre za božićno vrijeme pjesmu »Svim na zemlji« iz H. C. Kantuala str. 226. umjesto ovog himna. Dvije stvari, mislim, za to je preporučuju. Prije svega ona ima bolje shvaćen izraz »dobre volje« nego li naš službeni prijevod. Po mišljenju stručnjaka a ono se temelji na kodeksima Novog zavjeta i Ocima, radi se o Božjoj dobroj volji prema ljudima. A to naša pjesma lijepo izražuje: »Svim na zemlji mir, veselje, budi polag Božje volje« (Usp. P. R. Falsini, *Alcune difficoltà di traduzione dell' Ordinario della Messa*, u *Le traduzioni dei libri liturgici, Atti del Congresso tenuto a Roma il 9—13 novembre 1965*, str. 173—174.). Nastavak pjesme glasi: »To sad nebo navješćuje i glas s neba potvrđuje«. Ovdje je lijepo izraženo da je naša liturgija posadašnjenje Kristovih Misterija i može nam pomoći u tumačenju liturgije u tom smislu.

B. *Pjesme između čitanja.* Nakon molitve počinje liturgija riječi. Iza prvog čitanja slijedi *responzorijski psalam*. On predstavlja najstariju i najvažniju pjesmu u misi. Ima značaj odgovora zajednice na ri-